

NIEUWSBRIEF

Coördinatie Rampenbestrijding Waddenzee

Vanaf 2010 is Tina Lageweg betrokken geweest bij de communicatieproducten van het CRW; de nieuwsbrieven, de IBP-W brochure, de Jaarverslagen en het OvD handboekje. Met ingang van 2015 worden deze werkzaamheden uitgevoerd door de afdeling Communicatie van de Veiligheidsregio Fryslân.

We bedanken Tina Lageweg van communicatiebureau 'Paars' voor haar inbreng, inzet en betrokkenheid.

Rien van de Ven, Waterfunctionaris, Ron Veenstra, secretaris.

Dit is de eerste editie van de nieuwsbrief Incidentbestrijdingsplan Waddenzee, IBP-W in 2015. De nieuwsbrief geeft achtergrondinformatie over het Incidentbestrijdingsplan en de toepassing hiervan in de praktijk.

Colofon

De nieuwsbrief is een uitgave van het CRW.

Redactie: Tina M. Lageweg,
Ron Veenstra
Eindredactie: Ron Veenstra
Vormgeving: Klaas Pot

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ron Veenstra:
088 22 999 53 of
r.veenstra@vrfryslan.nl.
Of kijk op www.vrfryslan.nl/crw.

CRW op het web:
www.vrfryslan.nl/crw

Voorwoord

Marijke van Beek

2014 was het laatste jaar van het meerjaren IBP-W implementatieprogramma 2010 – 2014. Met de uitvoering van de implementatiepunten en werkzaamheden in de 'reguliere' programma's is de vraag: hoe verder?

Eerder signaleerde waterfunctionaris Rien van de Ven dat multidisciplinaire samenwerking op de Waddenzee als vanzelfsprekend wordt ervaren. Bij de SAR-processen, evenementen, milieu- en ecologische incidenten op de Waddenzee worden de draaiboeken afgestemd op de gezamenlijke planvorming. Dit geeft duidelijkheid bij een incident op het Wad of in de havens aan het Wad, een ieder weet 'hoe het werkt'.

De eerste focus ligt op melding en alarmering. Daarna volgen leiding, coördinatie, opschaling en informatiemanagement. De afstemming tussen de land- en 'water'-meldkamers vraagt aandacht. Voldoende reden om vanuit CRW OTO-programma, op te investeren. Daarom bezochten centralisten van de Meldkamer Noord Nederland (MKNN) afgelopen najaar het Kustwachtcentrum om - naast de papieren informatie - ook een stuk fysieke beleving mee te krijgen.

Opleiden trainen en oefeningen

Deze zomer gingen brandweer (NO) Fryslân en (NW) Groningen op werkbezoek bij rederij Wagenborg. Wat doet de BHV van de rederij, zijn de KNRM en de brandweer voldoende bekend met het schip en wordt dit beoefend met leiding en coördinatie? Is het gezamenlijk oefenen met de schepen geborgd in de mono OTO-jaarplannen? Hoewel het een eigen verantwoordelijkheid is van de diensten, is het vanuit het CRW van belang om te weten. Immers zo komen we van klein, mono, naar grotere multidisciplinaire oefeningen.

Multi-oefeningen zijn geen doel op zich maar het eindproduct van achterliggende mono-stappen. Oefeningen vloeien voort uit het Waddenzeebrede programmerings- en risicoprofiel. Dit profiel wordt nu

Marijke van Beek

op verzoek van het CRW door RWS en VR Fryslân opgesteld. Maar ook de behoefte van bestaande en nieuwe 'spelers', om voldoende geprepareerd te zijn of de vele kleinschalige incidenten met operationele oefendoelen zijn van invloed op de OTO-programma's. Op dit moment wordt een nieuw meerjaren-programmering 2015–2018 opgesteld. Met de uitkomst van de in 2013 gehouden CRW-evaluatie, is dit de basis voor het vervolg.

Planvorming

Op nationaal niveau wordt het Handboek incidentbestrijding op het water geactualiseerd. Dit handboek is de basis voor de incidentbestrijdingsplannen. Rampbestrijdingsplannen (RBP) dienen éénmaal per drie jaar te worden geactualiseerd en beoefend, daar willen we met het IBP-W op aansluiten. Momenteel wordt het IBP-Waddenzee van 2009 geactualiseerd. Vanuit het CRW wordt deze actualisatie, met de drie betrokken Veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, Kustwacht en KNRM doorlopen. In 2015 beschikken we dan weer over een actueel Incidentbestrijdingsplan.

Actuele ontwikkelingen

Momenteel is er sprake van een zeehondenvirus waar aan inmiddels tientallen zeehonden overleden zijn.

Deze gebeurtenis wordt gerekend tot de zogenaamde kleinschalige incidenten, waarop een bovenregionale regie wordt gevoerd. Het is goed om te zien dat door het CRW en de coördinerende veiligheidsregio regie wordt gevoerd op de informatie uitwisseling.

Het CRW heeft een jaar van verschuiving doorgemaakt. Van de coördinerende taak op implementatie van het IBP-W draagt het CRW eind 2014 meer en meer zorg voor coördinatie en verdieping op de uitvoering van het IBP-W en de daarbij horende onderliggende plan-

nen. Daarnaast is het CRW op nationaal en regionaal niveau partner in coördinatie en ontwikkeling. Deze taken passen uitstekend bij de dynamiek van het gebied waarvoor we het doen. Met de coördineerde rol van het CRW bedienen we nog steeds vele partijen en partners, ook de komende jaren.

Afscheid van alom bekend gezicht boven Waddenzee

Ruim 55 jaar verzorgde het 303 Search and Rescue Squadron vanaf de vliegbasis Leeuwarden belangrijke reddingstaken boven de Waddenzee en de Noordzee. Per 1 januari verdween het alom bekende gezicht, op 15 januari werd het Squadron opgeheven.

Aanvankelijk was de primaire taak van de eenheid het redden van vliegers van jachtvliegtuigen die boven de Noord- of Waddenzee in de problemen raakten. Later kreeg de eenheid een structurele taak bij het patiëntenvervoer van de Friese Waddeneilanden en het overbrengen van personeel van hulpverleningsdiensten naar de eilanden bij grote incidenten.

Het squadron 303 met haar drie markante gele AB-412 helikopters "Tweety" werd door de jaren een zeer gewaardeerde partner bij de uitvoering van het patiëntenvervoer, de calamiteitenbestrijding en -dit jaar nog- voor de uitvoering van de kustwachttaken. Niet alleen vanwege de goede middelen, deskundigheid en samenwerking met de civiele partijen maar zeker ook vanwege de dienstbare instelling. Het is bewonderenswaardig hoe een relatief kleine eenheid in staat bleek gedurende al die jaren, 365 dagen per jaar, 24 uur per dag, zo'n hoge paraatheid op te brengen. Het squadron verrichtte door de jaren heen ruim 5.500 spoedeisende en levensreddende vluchten.

Namens alle hulpverleningsdiensten spreek ik als Waterfunctionaris voor de Waddenzee mijn erkentelijkheid en enorme waardering voor allen die de afgelopen 55 jaar in deze eenheid hebben gediend. De uitzonderlijke prestaties, door de jaren heen door het Squadron geleverd, werden bij het afscheid op 15 januari onderstreept door luitenant-generaal Alexander Schnitger. Voor de bewezen diensten ontving de eenheid het ereteken van de Luchtmacht. Het is voor het eerst in de geschiedenis dat een eenheid dit ereteken ontvangt.

Op oudjaarsavond 2014 werd de allerlaatste patiëntenvlucht uitgevoerd van Terschelling naar de vaste wal. Vanaf januari 2015 wordt het patiëntenvervoer voor de Waddeneilanden vanaf Vliegbasis Leeuwarden overgenomen door een Cougar helikopter van het Defensie Helikopter Commando. Deze zal de AB-412 tijdelijk vervangen. Daarmee blijft ook het zondig invliegen van extra hulpverleners naar de Waddeneilanden gewaarborgd.

De kustwachttaken zijn voorlopig overgenomen door de private helikopters van NHV (Noordzee Helikopters Vlaanderen). Hiervoor heeft NHV twee gele dophin helikopters op de Kooy in Den Helder gestationeerd. Medio 2015 wordt besloten over de manier waarop deze taak verder wordt gecontinueerd. Medio 2015 is ook het moment waarop het patiëntenvervoer van de Cougar-helikopter wordt overgenomen door een nieuw op te richten helikopterdienst, nu als onderdeel van de Regionale Ambulance Voorziening Fryslân.

*Rien van de Ven,
waterfunctionaris CRW*

Deelname van AB412 SAR-helikopter aan de oefening 'Tobbedanser'

Verslag rol van veiligheidsregio en gemeente bij olievogels

In de vorige nieuwsbrief kwamen de implementatie van het Ecologisch Spoorboekje en de rol van Rijkswaterstaat bij het bestrijden van een olieramp aan de orde. In deze nieuwsbrief wordt verslag gedaan van de rol van de VR en gemeente bij de Samenwerkingsregeling Besmeurde Vogels.

Het Ecologisch Spoorboekje geeft antwoord op vragen als: wat zijn de verschillende kwetsbare gebieden in het Waddengebied, wat zijn de verschillende bestrijdingsmogelijkheden en wat zijn dan de *do's and don'ts* in geval van een olievervuiling. In het Ecologisch Spoorboekje wordt geconstateerd dat de Waddenzee een van de grootste 'wetlands' ter wereld is en daarmee van onmisbare waarde voor miljoenen (trek)vogels. Vanwege een hoge dichtheid aan vogels in de Nederlandse zoute wateren kan een relatief kleine oliemorsing grote schade aanrichten onder vogels. Incidenten uit het verleden zoals de Erika (Frankrijk, 1999) en de Tricolor (Frankrijk, 2003) lieten zien dat vraagstukken rond het aanspoelen van besmeurde vogels lastig zijn en vragen om een gecoördineerde aanpak. Om hier ondersteuning aan te bieden is in Nederland de Samenwerkingsregeling Besmeurde Vogels (SBV) ontwikkeld.

Op 9 september werd in Leeuwarden een informatiebijeenkomst georganiseerd door Rijkswaterstaat en Sea Alarm. Tijdens deze

bijeenkomst werd gesproken over het doel, de afspraken en praktische uitwerking van de Samenwerkingsregeling Besmeurde Vogels. Via een scenario-oefening werd vervolgens nagegaan hoe de olie van een incident op de Noordzee zich in de Waddenzee zou kunnen verspreiden, welke geografische complexiteit voor het olievogelprobleem daarmee gepaard kan gaan, en wat dit voor de infrastructuur van de bestrijding zou moeten betekenen. Die abstracte discussie werd meer concreet gemaakt aan de hand van een situatie rond Terschelling.

Wat wordt verwacht van kustgemeenten en Veiligheidsregio's tijdens een dergelijke situatie?

Gemeente

In de SBV wordt genoemd dat de Ambtenaar Openbare orde en Veiligheid door Rijkswaterstaat wordt geïnformeerd als er grote aantallen besmeurde vogels aanspoelen. De AOV'er zal dan een coördinator aanwijzen die namens de gemeente optreedt bij het verzamelen en transporteren van de besmeurde vogels naar het opvangcentrum. Deze 'Coördinator Besmeurde Vogels' organiseert de benodigde mankracht en het vervoer van strand naar opvangcentrum. De mankracht wordt geregeld door een 'Coördinator Vrijwilligers'. De Coördinator Besmeurde Vogels overlegt ter plaatse met de Coördinator olieverontreiniging

van Rijkswaterstaat over de aanpak en het verkrijgen van materialen voor het vangen van vogels en dozen voor het transport. Dit materiaal is opgeslagen in containers die Rijkswaterstaat op elk eiland heeft staan. Bij een olieverontreiniging tot 5 m³ verzorgt de gemeente zelf voor de opruiming. Boven de grens van 5 m³ ruimt Rijkswaterstaat de olie op.

Veiligheidsregio

De veiligheidsregio's zijn ingevoerd na de ondertekening van de SBV en zijn daarom niet omschreven in het SBV. Bij herziening van de regeling moet worden aangesloten op bestaande hoofdstructuren en planvorming. De SBV-regeling zou bijvoorbeeld kunnen worden opgenomen in het Incident Bestrijdingsplan Waddenzee (IBP-W) als bijlage bij het scenario 'Ecologisch Incident'.

Een rol die de veiligheidsregio kan spelen is het verlenen van flexibele ondersteuning en multidisciplinaire afstemming. De coördinatie en oliebestrijding op het water verloopt via Rijkswaterstaat. Bij incidenten waarbij grote aantallen besmeurde vogels aanspoelen zal coördinatie ter plaatse nodig zijn van meerdere diensten (politie, brandweer en GHOR) en zal de veiligheidsregio opschalen om coördinerend op te treden en de afstemming te realiseren tussen de diensten op het land.

Werkbezoek MkNN aan KWC en KNRM

In oktober en november 2014 brachten medewerkers van de Meldkamer Noord-Nederland (brandweer) een bezoek aan het Kustwachtcentrum en KNRM in Den Helder. Jouke de Haan, brandweercentralist bij de MkNN doet verslag.

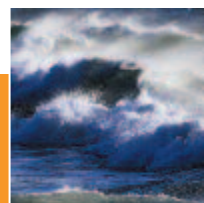
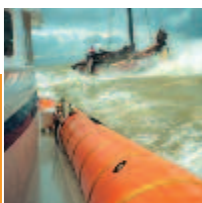
De bedoeling van deze dag was om eens bij elkaar te kijken en te zien wie wat nou precies doet en hoe we elkaar bij eventuele hulpverleningen kunnen helpen. We begonnen met een presentatie over wat het Kustwachtcentrum (KWC) allemaal doet en wat haar taken zijn. Dit blijkt in de praktijk een heel groot pakket aan werkzaamheden te zijn en met een behoorlijke diversiteit. Ik zelf heb dit

nooit geweten en vond het dan ook interessant om naar te luisteren. Alles wat het KWC doet, van het sturen van de reddingsboten, geven van medisch advies aan schepen, zoektochten et cetera, werd toegelicht. Aan het einde van de boeiende presentatie wisten we allemaal wat meer over hoe het KWC werkt.

Na de presentatie gingen we kijken hoe het 'in de praktijk' werkt. We konden de systemen bekijken en kregen ook nu weer een duidelijke toelichting. Na het bekijken van alle systemen en het beantwoorden van diverse vragen was ons bezoek bij KWC ten einde en gingen we naar de andere kant van de haven waar we ook nog te gast waren bij de KNRM.

Hier hadden we de mogelijkheid om op de reddingsboot te kijken en van de schipper te horen hoe men erin slaagt het werk in weer en wind uit te voeren. Het vervoer van brandweerpersoneel kwam natuurlijk ook ter sprake. Aan het einde van deze geslaagde dag werden we nog ontvangen bij de luchtmachtbasis in Leeuwarden waar we mochten luisteren naar de geschiedenis van het 303-squadron. Bijzonder dat wij hier nog een kijkje mochten nemen, zo vlak voordat het squadron haar taak met betrekking tot het patiëntenvervoer Waddeneilanden overdroeg.

Al met al was het een leerzame dag en voor herhaling vatbaar!

Zeehondensterfte

De afgelopen maanden zijn in het Deense en Duitse deel van de Waddenzee honderden zeehonden doodgegaan. Dit wordt veroorzaakt door een vogelgriepvirus. Ook is in het Nederlandse gedeelte van de Waddenzee een verhoogd aantal dode zeehonden aangetroffen. Het gaat om ongeveer 25 zeehonden.

Bij de zieke dieren zijn monsters genomen. Uit onderzoek blijkt dat het bij de in Nederland aangetroffen zeehonden gaat om het griepvirus van het type H10N7. Het type vogel-

griepvirus dat bij de zeehonden is gevonden is wel zeer besmettelijk voor zeehonden, maar volgens het RIVM is de kans van overdracht naar mensen zeer gering, maar niet uitgesloten.

In lijn met de reguliere omgang met wilde dieren wordt het publiek geadviseerd zieke gestrande zeehonden zoveel mogelijk met rust te laten. De kustgemeenten zijn daarover geïnformeerd. Gezien het beeld in Duitsland en Denemarken verwachten wetenschappers

en experts dat zo'n tien tot vijftien procent van de gewone zeehondenpopulatie wordt getroffen. De populatie van de gewone zeehond in de Nederlandse Waddenzee wordt geschat op zo'n 10.000 exemplaren, dit betekent dat de populatie niet in gevaar komt door deze zeehondensterfte.

Dit kan betekenen dat de komende periode meer dode en soms zieke zeehonden langs de kust zullen aanspoelen of op de Wadplaten worden waargenomen.

Verslag CRW AOV-bijeenkomst

Eens per jaar organiseert het CRW in samenwerking met een ketenpartner, een AOV-bijeenkomst voor de medewerkers openbare orde en veiligheid van waddengemeenten. Na eerder bij het kustwachtcentrum, SAR, KNRM en Rijkswaterstaat te gast te zijn geweest was dit jaar het Ministerie van Economische Zaken, unit Waddenzee (voorheen LNV) de mede-organisator. Als locatie werd gekozen voor het Kazemattenmuseum in Kornwerderzand. Er waren 11 gemeenten vertegenwoordigd.

De heer Tom Henry, voormalig piloot en vrijwilliger bij het kazemattenmuseum, vertelde de aanwezigen over de locatie en het

museum. Aansluitend was de eerste presentatie van het CRW, waarbij de rol van het CRW werd belicht. De uitkomsten van de evaluatie van 2013 werden besproken en de plannen voor de komende jaren toegelicht. Na de evaluatie van het CRW werd er ook tijd besteed aan het ecologisch spoorboekje en het project Veiligheid Bieden Veiligheid Krijgen.

Na de pauze was het woord aan de heer Geert Hoogerduijn van Economische zaken. Hij verzorgde een presentatie over de taken van de unit Waddenzee: welke veranderingen er hebben plaatsgevonden en de gevolgen hiervan voor de unit. De lunch was op de

schepen van EZ. Daarna was het tijd voor de praktijk, dus met de schepen de Waddenzee op en tijdens de vaartocht een uitgebreide toelichting op de werkzaamheden van de waddenunit. Zo werd aan de hydraulische kraan van het schip een sleepnet gehangen dat over de zeebodem werd gesleept met het doel de schelpdieren op de bodem te inventariseren. Een andere reguliere taak van de Waddenunit is het toezicht op verstoring van het gebied door recreanten, beroepsuitoefenaars en door operationele oefeningen.

Het was een interessante en leerzame bijeenkomst. Met dank aan de waddenunit voor de organisatie en het gastheerschap.

Actualisatie IBP-W en het Handboek Incidentbestrijding op het Water

In 2014 is een start gemaakt met de actualisatie van het in 2009 vastgestelde 'Handboek' en IBP-W. De aanleiding voor de actualisatie ligt in de gebruikservaringen van de afgelopen jaren en het verder beperken van de omvang, ten behoeve van het praktisch gebruik. Naast beperken van de omvang gaan de wijzigingen ondermeer over:

- de wijziging afstemming tussen het Kustwachtcentrum en de On Scene Coördinator (OSC) en het COPI;
- het gebruik door de nieuwe Regionale Meldgroep (RMG);
- de inzet en samenstelling van het Actie Centrum (AC) Water;

- de inzet van de Coördinator Incident Schip (CIS).

Alle landelijke en regionale afspraken die elders zijn vastgelegd (zoals bijvoorbeeld de GRIP-regeling) worden niet in de nieuwe plannen opgenomen. Voor het IBP-W is nieuw dat scenariokaarten -bijvoorbeeld van de wadden- veren als voorbereide activiteit- in LCMS kunnen worden opgenomen. Om de uniformiteit met de bestaande planvorming te bevorderen is gekeken naar het format van de Rampbestrijdingsplannen en het Incidentbestrijdingsplan IJsselmeer.

Het IBP-Waddenzee is een operationeel geïntendeerd plan. Het wordt via het Bestuurlijk Waddenzee Overleg aangeboden aan de veiligheidsregio's. Het handboek wordt ter vaststelling aangeboden aan de portefeuillehouder water van het Veiligheidsberaad, waarna landelijke uitroiling volgt.

De actualisatie van het IBP-W wordt begeleid door vertegenwoordigers van de veiligheidsregio's, RWS, Kustwachtcentrum, KNRM en de Landelijke Eenheid politie. De actualisatie van het handboek wordt begeleid door de waterfunctionarissen uit de aaneengesloten watergebieden.